

Lammas/vuohi; keskustelukirjauksia pajoittain

I Tulevaisuuspaja:

- uusia tuottajia tulee → usein aloitetaan harrastetilana ja kasvetaan ammattimaiseksi
 - lammas on nopea eläin lisättäväksi → tilan kasvaminen mahdollistuu tätä kautta
 - tuotannon opettelu on järkevää pienellä eläinmäärällä
 - ammattimaiset tilat kasvavat ja pienet lopettavat, joten uuhimäärä ei ole laskemassa
- Juustoportti tarvitsee vuohenmaitoa jatkuvasti lisää → suunnitelmia tiloista, siirtymää sika-, siipikarja- lammas- ja kasvipuolelta
 - meijerin vuohenmaitotarve osoittaa, että kasvu on mahdollista
- kuttulypsyasema pystytään rakentamaan lehmän lypsykoneesta, eli investointitarve ei välttämättä ole suuri
- Etelä-Pohjanmaalla vuohitalous elinkeinoksi- hanke → haetaan hyviä toimintatapoja ja tuotannon nostamista
- investointitarve riippuu siitä, minkä kokoisella yksiköllä käynnistää toiminnan → suurelle yksikölle vanhat laitteistot ovat raskaita käyttää
- Suomessa tuotteen laatuvaatimus on korkeampi, mikä johtaa siihen, että työmenekki on 16h/kuttu/vuosi, kun muualla voidaan päästä 10h/kuttu/vuosi
- lammas/vuohipuolella 150 uuhta/ kuttua hoitajaa kohti on maksimi
- tilakohtainen eläinmäärä tulee kasvamaan ja maisemanhoito lisääntyy
- vuotuinen karitsanlihan kulutus tulee kasvamaan
 - lammasteurastus on kohtuullisen hyvässä tilanteessa
 - teurastamomäärä on kattava, mutta ongelma on kausittaisuus → markkinat eivät vedä ympäri vuoden
 - ruuhkia eniten tiloilla, jotka myyvät koko karitsamäärän kerralla, suoramyynitiloilla ei teurasruuhkia
- asiakkailta on toisenlaiset tarpeet, kuin ketju pystyy tarjoamaan
- mikäli nykyisellä hintatasolla jatketaan, lopettavia tiloja tulee enemmän kuin ennusteissa
 - sektorilla on potentiaalia, jos markkinat saadaan kuntoon, tukien varaan ei voida laskea enää tuotantoa
 - suoramyynit tekevät erikoistumisella ja paikallisuudella parempaa tulosta
 - ravintola- ja kauppasektorilla ongelmana on kotimaisen lampaanlihan saaminen
 - karitsanlihan kotimaisuusaste on 50 % → jos Uuden-Seelannin tilanne muuttuu, tilanne suomessakin voi muuttua
- suoramyynit on monella tilalla pakon sanelemaa → tuloja saadaan suoramyynnin kautta lisää, mutta vaatii paljon työtä ja osaamista
- REKO-renkaiden kautta myyminen ei ole lammaspuolella ollut helppoa → lisännyt työtä ja vähentänyt REKOn kustannustehokkuutta
- sektorin sisällä tehdään toimenpiteitä kotimaisuusasteen nostamiseksi
- karitsanlihan kulutuksen kasvu on laskenut

- jos tuonti romahtaa, on riskinä, että tuotanto korvataan naudanlihalla
- kahtiajakautumista → suuria tiloja ja pieniä pitkälle erikoistuneita perheviljelijöitä
- mielikuvitus ja erilaisten menestymisvaihtoehtojen etsiminen
- tuottajaorganisaatioiden kautta saataisi ketjun puuttuva palikka toimivammaksi
- hyvinvointikorvausta pitäisi hyödyntää markkinoinnissa
 - lammastalouden imago on hyvä → karitsanlihan markkinoihin ei olisi vaikeaa tuoda hyvinvointiin liittyvää brändiä
- ammattituotannossa olevia vuohia on tällä hetkellä noin 5000 → tavoite on 8000
- tilojen oma jalostus on kasvanut
 - maidolle on ostajat ja markkinat, mutta kilien lihalle ei ole kysyntää → tavoitteena rakentaa sillekin markkina, tavoitteena 15 000 kg myynti
 - eettinen ongelma vuohien lihan hyödyntämättömyydessä
- EHK-sitoutumisprosentti on alhainen
 - EHK ei kannusta sitoutumiseen, koska korvaus ei kata toimenpiteiden kustannuksia
 - on tiloja, jotka täyttävät EHK-ehdoja, mutta eivät lisätyön vuoksi sitoudu
 - EHK-toimenpiteet pitäisi näkyä tuotannon laadussa
 - EHK-toimenpiteet pitäisi kohdistaa kehittyville ja toimiville tiloille
 - sulkeminen EHK:n ulkopuolella pitää tapahtua sen kautta, että tilat eivät täytä kriteerejä
- tuotanto on erittäin heterogeenista → hyvät tilat maksavat heikompien tilojen toimintaa

II Pakettipaja:

- ruokinta tuotantovaiheen mukaisesti, hoito tuotantovaiheen mukaisesti → hyvinvoiva lammas
 - kokonaisuus tärkeämpi kuin ”metrimitta”
- ennen tuupittiin pikkuhiljaa tuottajia oikeaan suuntaan, vaaditaanko nyt kaikilta suuria toimenpiteitä?
 - haasteena että tilat erilaisia, mutta lopputulos ratkaisee
- antibioottien käytön rajoittaminen, hyvän tason säilyttäminen
- eläinten puhtaus, toimiva terveydenhuolto, hyvinvointisuunnitelma (luomusuunnitelmatyypinen), tuotannonseuranta
 - auditointihaaste
- selkeämmät kokonaisuudet
 - vuohen erilaisuus kokonaispaketissa
 - rajaako pakettiratkaisu osan pois?
- kustannusten kattaminen, mikä olisi tukitaso?
- miten kaikilla eläimillä neliöt ja ey:t korreloi?
 - kileille/vuohille korkeampi ey-kerroin

- karitsojen kerroin niin matala, ettei juuri merkitystä (esim. nauta ruokintapöytä 40 cm/lampaalla 45 cm), pitäisikö suhteuttaa tukimäärää (keskimääräiseen) tilakokoon (sikatiilojen vs. lammastilojen keskikoko)?
 - vaaditaanko lampailla enemmän?
 - vaikka ey-kerroin erilainen, ei johda välttämättä siihen, että tilalle enemmän tukea
- yrittäjien jaksamiseen panostettava EHK:ssa
- tuotannon seurantaan ei valmista sähköistä järjestelmää lammastiloille, naudoilla olemassa → kustannukset; omavalvonta
- laidunnuksessa ja jaloittelussa tarvitaan joustoa, ei pikkukaritsoille; myös luomutiloille, koska luomu pinta-alaperusteinen
 - laidunnus pitää olla
- tautisuojaus tärkeä toimenpide, mutta ei saman sisältöinen kuin sioilla
- sairas- ja hoitokarsinat, sopiiko kaikille?
- kumpi parempi, että useita vaihtoehtoja vai että laaja ja kevyt versio?
 - vaara ettei korvaus kata kustannuksia, tarkastajien ammattitaito
- neuvojapaine kova, neuvoja tekisi hyvinvointisuunnitelman, viljelijä kirjaisi ”häiriötilanteet” ja täyttäisi tsekkauslistaa
- olosuhdepaketti
- suunnitelmaan asiantuntija
 - helpottaa myös viljelijän sitoutumista
 - suunnitelmassa tsekkauslista

III Tuotantoeläinten hyvinvointipaja

- lammas
 - samankokoisia eläimet samaan ryhmään, jolloin olisi hyvä punnita usein
 - tilavaatimuksen kautta voidaan ryhmitellä
 - lainsäädännön minimi liian pieni toimivaan ryhmittelyyn
 - pinta-alalaskentaan uuhet ja karitsat yhdessä.
 - tilat hyvin erilaisia → nykyinen EHK ei ole houkuttellut laajemmin mukaan (alhainen korvaustaso)
 - lammas voi hyvin, jos puhtaat ja hyvät olosuhteet → pitäisi näihin kannustaa lampureita
 - kirjaamiset eivät suoraan tuo lisää hyvinvointia
 - eläimellä pitäisi olla niskassaan villa, joka on siihen vuodenaikaan sopiva
 - texeliä ei kannata keritä kahta kertaa vuodessa, lyhyt karva
 - suomenlammas pitää keritä 2 x vuodessa
 - tuotantovaiheen, rodun ja vuodenajan suhteen pidettävä järkevissä karvassa.
 - liharotuiset kannattaa keritä ennen kesää, tiine uuhi kannattaa keritä ennen karitsointia, voi myös keritä vähemmän, crushing

- tilavaatimuksissa neliöitä lisää eläimelle
 - tuotantovaiheen mukainen:
 - ruokinta, vesihuolto (todella tärkeä), sisäilman laatu, ripuleiden/kokkidiripuleiden ehkäisy, kuntoluokitus tuotantovaiheen mukaisen ruokinnan tarkkailuun
 - karitsoilla punnitukset.
 - kaikki mahdollista yhtä aikaa syömään (Ruotsista uutta tutkimustietoa)
 - silputtu paali ja ape lampaalle, luontaisempaa kun saa valita (rehuanalyysi hyvä; ennen EHK:ta lammastiloilla ei juurikaan tehty rehuanalyysyjä eikä ruokintasuunnitelmia), veden saanti tärkeää, sisäilman tulisi olla raikas, kuiva ja vedoton
 - karitsakuolleisuus seurantaan 4 pv/viikon ikään mennessä, käytetään maailmalla
 - bioturvallisuus, tarttuvien tautien hallinta. suunnitelma bioturvallisuudelle
 - ei tarvita sikapuolen tapaista sulkua, mutta perusasiat kunnossa: karanteeni, vierailijat, keritsijät
 - loistorjuntasuunnitelman tekeminen on hyvä → on voitu vähentää lääkityksiä
 - pitäisi päivittää vuosittain
 - papananäytteet tarpeen mukaan
 - sorkkahoitoon myös huomiota.
 - adoptio, karitsat emojen alla, suomenlampaalla isot vuonueet, karitsoiden lisäruokinta ja ruokinnan automatisointi. tärkeää että voidaan adoptoida
 - jaloittelutarhoissa tulee loiset ja kokkidit, jaloitteluvaatimus tulisi poistaa
 - hyvät olosuhteet sisäruokinnassa & hyvät laitumet tavoitteeksi.
toimenpidekokonaisuudet sisäruokintakauteen ja laidunnukseen laidunkierto sääsuojineen.
- vuohi
 - vuohi eroaa muista kotieläimistä aggressiivisuutensa takia
 - kili vieroitetaan 2 pv iässä, hyvä pukki saa päivässä kymmeniä kuttuja tiineiksi eli syntyvät samaan aikaan. 1. viikko kileille kriittinen (jos 3 kiliä neliöllä, voi tulla kylmä vastasyntyneille).
 - laki vaatii kilille 1 viikon iästä vettä, jos kunnan maitorehujuohto, niin 3 kk juotto antaa hyvän kasvun, jos vettä tarjolla vastasyntyneenä (varsinkin lämmintä vettä) niin eivät ehkä juo maitoa tarpeeksi
 - jos tehdään isoja kokonaisuuksia ja kun kaikki asiat samassa korvauksessa, niin kaikki eivät voi toteuttaa kaikkia → tuotantotilat kovin erilaisia
 - rehuanalyysi ok vuohillekin, samoin sorkkahoito
 - kuttukilien nupouttaminen ehkäisee utarevaurioita
 - pienet kasvatusryhmät ei käy, hierarkia vakaa, ei uusia ryhmään
 - rehunjako niin, että eläimet saava valita rehua, säilörehu levälleen, ei kasaan

- kilikammarit, kilit pääsevät kulkemaan emien luo, voi toteuttaa monella tavalla, mutta pitäisi olla paikka mihin pääsee makuulle vedottomaan ja mahdollisuus emän luo mennä
- normaalisti kilit pois 2 viikon iässä, luomussa kauemmin yhdessä
- lihakilien tuotannon aloittaminen vaatisi tukea ja kannustusta
 - EHK voisi auttaa tarjoamalla henkiin jäämisen mahdollisuuden
- kuttujen ulkoilun järjestäminen työläämpää ja kalliimpaa kuin lampailla, voi lisätä hyvinvointia, kuluttajan kannalta plussaa
 - kiipeilymahdollisuus vain ulos
- poikimaväli 3-6 v suomenvuohella, pitkämaitoinen, useat poikimakerrat vähentävät hyvinvointia. ulkomaiset roduilla lypsykausi alle 1 v. risteytyksistä ongelmia?
- vuohien ja lampaiden EHK-korvaukset voisi eriyttää

IV Kehittämispaja

- tärkein mittari: miltä eläin näyttää ja miltä tilanne lampolassa näyttää?
 - puhdas villa, kuivat aluset, rehut hyviä, paikat siistit
 - hyvännäköinen eläin on terve ja tyytyväinen
- lisäkirjaaminen vähentää aikaa lampolassa
 - ei lisää kirjaamista tiloille. paitsi jos on helpommat keinot tehdä kirjaamista?
- kuntoluokitus – olenko ruokkinut tuotantovaiheen mukaisesti?
 - tarvitaan koulutus, miten arvioida (kuka arvioi?), aikuisten eläinten mittari, liittyä tuotantovaiheeseen
 - lihaksisuutta täytyy kokeilla villan läpi - ei riitä, että villa näyttää paksulta
 - tehdään yleensä kerinnän jälkeen
- lammaspuolella tuottajat voi tallentaa kuntoluokituksen itse kaupalliseen ohjelmaan → ei käytössä kovin laajasti → ei saatavilla tuotosseurantaohjelmissa
- punnitus karitsoilla
 - aikuisilla eläimillä punnituksissa eroja rodun jne mukaan, ei voi arvioida suoraan
- teurastulokset mittareita miten onnistuttu
- 6kk rekisteröintiäika – lähtötilanne kirjataanko kaikki kuolleet? riippuu ketä varten ilmoitukset tehdään – keino myös yrittäjälle löytää parannuskeinoja
 - ajoissa rekisteröinti, esim. 3kk 6kk sijaan?
 - kuolleisuus% karitsoilla (hyvä ja huono mittari) indikoi uuhien hyvinvointia mutta peilattava myös karitsatietoon kuinka monta karitsaa uuhella on ollut (uuhella 7 karitsaa, viisi kuolee – vaikutus kuolleisuus%:n)
 - rekisteröityjen kilien kuolleisuus% ei oteta huomioon rekisteröimättömiä kuolleita
 - suomen tasolla paremmin toimiva indikaattori (kaikkien rekisteröityjen kilien kuolleisuus%), mutta tilatasolla voi olla huono mittari
- kirjaukset mitä tehty?

- karitsoiden likaisuus onko ollut loisongelmia (uutta, voi olla vaikea seurata?)
- laidunkierto ja loistorjunta ennalta ehkäiseviä toimia
- miten tavoitteisiin pääsemiseen vaikuttaa
- katsotaanko teurastamolla likaisuutta – puhtaat kerityt lampaat ei dataa
- teurastamosta saatu data? vuohille ei ehkä sovi
 - punnitustulokset: ääriarajat näkyviin. poistot, kokoruhohylkäykset, ante mortem / post mortem tarkastukset – keuhkotulehdukset, munuaistulokset?
 - yksittäistapaukset erikseen, koska lähtökohdissa eroa
- vuohilla tukikelpoinen maitomäärä rajusti alle eläinmäärän on hälytysraja
 - aloittavat tilat? eläinaineksen uusimistilanteet? antaa jotain viitettä mutta ei koko totuus.
- hälyttävät mittarit -> nämä tilat tarkastuslistalle?
 - jos satsaa tuotantoon, hankkii välineet, hyvä tuotantotapa voisiko siitä maksaa enemmän?
 - vaikuttavuus: ruokinnalliset mittarit? punnitus, kuntoluokka, teuraspainot. karitsakuolleisuus, poistot ilmoitusajat pienemmiksi esim 3kk?
 - haasteet jos ilmoittamisaika lyhyempi kuin 6kk, korvalehtitulehdus jos maitojuotossa ja korvamerkkit laitetaan etuajassa?
 - papananäytteet ja tilanteen seuranta, suunnitelma ja yhteyseläinlääkäriin - kannattaisi pitää kiinni
 - infoa papanoista laidunkiertoon jne.
- sähköiset järjestelmät:
 - Eviran rekisteri – kehittäminen?
 - tuotosseuranta, jalostusjärjestelmä ProAgria
 - ei voi velvoittaa, että kaikki tuottajat käyttävät esim proagrian palveluita
 - teurastamosta ja terveydenhuollosta infoa mutta järjestelmät eivät toimi yhteen.
 - lammasmaailman terveydenhuolto-ohjelma (digi-assari) kaupallinen ohjelma. mahdolliset rajapinnat Eviraan? kirjaukset kriittisiä pisteitä jotka vaikuttavat lopputuotteen laatuun
 - eritavoilla ilmoittamiset mahdolliseksi, ei pelkkää sähköistä ilmoittamista

